

Evoluția terorismului

Drd. Roxana SIMUS

Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”,
București, România
roxsim90@yahoo.ro

Rezumat: Terorismul a fost, fără îndoială, unul dintre factorii definitorii ai epocii noastre. În mod frecvent găsim titluri în presă sau în media cu amenințări teroriste, lovituri de stat sau acte teroriste asupra unor cetățeni obișnuiți. Și, în multe părți ale lumii, a fost una dintre cele mai importante amenințări la adresa păcii, securității și stabilității. Deși este un fenomen global, multe persoane nu știu să definească terorismul sau să îi identifice caracteristicile și rădăcinile, iar acest lucru se datorează, în principal, faptului că nu există o definiție general acceptată a terorismului. În cele ce urmează, ne vom îndrepta atenția asupra evoluției terorismului și vom identifica cele mai importante componente pe care definiția terorismului ar trebui să le conțină.

Cuvinte cheie: terorism; securitate națională; terorism internațional.

Introducere

Termenul „terorism” presupune violență premeditată, motivată politic, comisă împotriva unor ținte directe sau indirecte, de către grupuri internaționale sau agenți clandestini, destinată să influențeze o audiență.

Termenul „terorism internațional” presupune implicarea în actele teroriste a cetățenilor sau teritoriilor mai multor țări.

Terorismul este un concept disputat, iar teoriile politice, legale, sociale și populare, sunt adesea divergente. Nu există o definiție oficială a terorismului, dar există un acord general, conform căruia terorismul are mai multe elemente diferite, fiind un instrument sau o tactică a anumitor grupuri, fie ele statale sau nestatale, pentru a-și atinge anumite scopuri. Folosirea forței este o parte importantă a terorismului, dar nu este principalul scop. Frica, în schimb, este una dintre principalele componente, deoarece răspândirea fricii este mai importantă decât producerea de victime.

Astfel că, principiul terorismului nu este de a produce victime. Scopul nu este de a ucide cât mai multe persoane, ci de a instala frica, teroarea, în cât mai multe persoane. Și, uneori, teroriștii reușesc să facă asta cu mijloace foarte limitate. Mai ales în țările care nu se confruntă atât de des cu terorismul.

Esența terorismului, nu este numai uciderea unui număr de oameni. Un alt element important este faptul că, țintele directe numai rareori sunt principalele obiective. Să luăm, de exemplu, atacurile din 9/11, când 300 de oameni au fost uciși, dar nu ei au fost țintele directe ale acestor atacuri. Scopul acelor teroriști nu era uciderea acelor oameni, ci atragerea atenției. Țintele directe am fost noi, oamenii, care priveam acele imagini îngrozitoare ale victimelor atentatului din New York, Washington și Pennsylvania. Astfel, violența nu este îndreptată doar asupra victimelor, ci și asupra celor ce continuă să trăiască. Principalele ținte suntem noi.

Una din explicațiile faptului că nu există o definiție general acceptată a terorismului, este existența mai multor tipuri de terorism, fiecare având formă și manifestare diferite.

De asemenea, un alt motiv pentru care este dificil să definim terorismul este faptul că, cuvântul „terorism” a suferit modificări în sens, în mai mult de 200 de ani de existență, schimbându-și sensul semantic de mai multe ori. Acesta a fost inițial folosit pentru a descrie domnia terorii de către autorități, după Revoluția Franceză, și termenul „terorist” nu a fost folosit în sens anti-guvern înainte de sfârșitul secolului al 19-lea și începutul secolului 20.

Terorismul reprezintă utilizarea neoficială și neautorizată a violenței, și de intimidare în urmărirea scopurilor politice.

Terorismul este internațional. Comanda și controlul grupărilor teroriste, recrutarea, instruirea, operațiunile active și publicul țintă, toate pot fi localizate în diferite țări și, astfel, măsurile contra-teroriste nu vor fi eficiente decât dacă toate națiunile cooperează, în acord cu caracteristicile grupărilor teroriste și a acestor activități. Acordul cu privire la o definiție comună ar fi un pas către o cooperare universală în

prevenirea terorismului. În multe țări, terorismul este considerat cea mai mare, sau una dintre cele mai mari amenințări care influențează relațiile dintre țări și între comunități.

Terorismul este un fenomen global, dar există mari diferențe regionale. Organizații importante ca, Națiunile Unite sau NATO, precum și organizații regionale, și-au îndreptat atenția asupra terorismului, în special după 9/11.

În urma cercetărilor efectuate, am găsit douăsprezece elemente esențiale, pe care definiția terorismului ar trebui să le conțină, astfel:

- să spună ceva despre o doctrină și/sau practică de acțiuni violente;
- să menționeze faptul că terorismul însuși înflă frica, panica sau anxietate;
- trebuie menționat că terorismul este predominant politic;
- să se refere la faptul că terorismul este folosit ca tactică;
- să spună ceva despre victimele directe;
- să se refere la intenția actelor de terorism;
- să conțină conceptul de violență fizică sau amenințare;
- să arate faptul că victimele directe nu sunt și obiectivul final;
- să conțină motivațiile de a se angaja în acțiuni teroriste;
- să spună ceva despre procesele de comunicare pe baza amenințărilor;
- să spună ceva despre autori;
- să specifice faptul că actele teroriste fac parte dintr-o campanie de violență [1].

1. Istoria terorismului

Grupări care săvârșesc acte teroriste nu este un lucru cu adevărat nou, chiar și în zilele pre-moderne au existat grupuri și indivizi care au folosit violența politică împotriva autorităților și a elitelor.

Cele mai multe descrieri ale terorismului modern, încep cu anarhiștii care sunt asociați cu faptele de propagandă, din propaganda franceză. Un grup, o rețea sau o mișcare care a fost activă din anii 1870, 1880.

Astfel, chiar și cu mai mult de un secol în urmă, au existat mai multe grupări diferite, folosind tactici, sloganuri diferite și cu diferite medii politice, variind de la extrema stângă a separatiștilor naționaliști. Unii au ucis șefi de state, iar alții au atacat cetățeni obișnuiți. O parte au acționat doar în orașul lor de origine sau regiunea de origine, în timp ce alții au avut o agendă internațională, și au operat la nivel transfrontalier. Deci, din nou, terorismul de astăzi nu este nimic nou.

În literatura de specialitate au fost identificate patru valuri ale terorismului, fiecare cu propriile sale componente, diferite segmente de public, simpatizanți și susținători, sau mod de operare [2]. Fiecare dintre aceste perioade sau valuri au durat câteva decenii, trei sau patru decenii, după care acestea s-au estompat treptat.

Cele patru valuri sunt următoarele: în anii 1880, primul val denumit „Valul anarhiștilor”, care a continuat timp de aproximativ 40 de ani, succesorul său, „Valul Anti-Colonial”, a început în anii 1920, iar în anii 1960 a dispărut în mare parte. Sfârșitul anilor 1960 a asistat la nașterea „Noului Val de stânga”, ce s-a disipat în anii '90, lăsând câteva grupări încă active în Sri Lanka, Spania, Franța, Peru și Columbia. Al patrulea val sau „Valul religios”, a început în 1979, și, în cazul în care urmărește modelul predecesorilor săi, va mai dura încă douăzeci până la douăzeci și cinci ani.

Revoluția a fost obiectivul principal în fiecare val, dar revoluția a fost înțeleasă în mod diferit în fiecare. Cele mai multe organizații teroriste au înțeles că revoluția înseamnă autodeterminare națională. Acest principiu, că un popor ar trebui să se guverneze, a fost lăsat moștenire de revoluțiile americană și franceză.

Primele trei valuri au durat aproximativ 40 până la 45 de ani, dar durata „Noului Val de stânga” a fost scurtată. Modelul ne sugerează un ciclu de viață umană, în care visele care inspiră tații își pierd atractivitatea pentru fiii lor. În mod evident, ciclul de viață al valurilor nu corespunde cu cea a organizațiilor. Organizațiile dispar, în mod normal, înainte de valul în care a activat, desi, uneori, o organizație supraviețuiește valului asociat. IRA, de exemplu, este cea mai veche organizație teroristă a lumii moderne, a început în timpul valului anti-colonial și este încă aici. Cu titlu de comparație, durata medie de viață a organizațiilor, în al treilea val, este de doi ani.

„Virusul” terorii rebele este foarte vechi, merge înapoi, cel puțin până în primul secol. Hinduismul, iudaismul și islamismul au produs bătăușii, zeloții și asasinii - numele utilizate pentru a desemna teroriștii [3]. Religia a determinat fiecare scop și tactică a acestei forme antice a terorismului.

Exemple semnificative de teroare rebele, au apărut înaintea primului val. Statele Unite ale Americii, de exemplu, a experimentat două succese majore. Fiii Libertății, provocat de Stamp Act, ce erau organizații mafiote și coloniști încă loiali regelui [4], forțând pe mulți să fugă din țară și să se stabilească în Canada. Ku Klux Klan (KKK) a forțat guvernul federal să încheie „Reconstrucția”. Dar cele două exemple americane erau specifice fiecărui timp și fiecărei țări. Aceste grupări nu au avut paralele contemporane și nici emulatoare, pentru că și-au făcut munca murdară în secret.

În schimb, experiența rusă, în anii 1880, s-a răspândit rapid în alte părți ale Europei, cele două Americi și Asia, înainte de a ajunge la vârf și a dispărea. În ciuda răspândirii extraordinare a activităților, spre deosebire de exemplele americane, nici un grup din primul val nu și-a atins obiectivul. Cele trei valuri ulterioare prezintă modele similare, dar nu identice. Fiecare începe într-o altă localizare, și grupările rebele participante, de multe ori, folosesc scopuri și tactici care le diferențiază de participanți la alte valuri.

În primul val, teroarea a fost violența normală sau violență dincolo de convențiile morale care reglementează violența. Mai exact, convențiile încălcate erau regulile de război concepute pentru a distinge combatanți de la non-combatanți. Invariabil, cei mai mulți privitori ar eticheta faptele ca fiind atrocități sau ofense. În această perioadă au fost inventate dinamita și presa rotativă. Atunci când cele două s-au reunit, brusc partea de violență a crescut prin bombe, iar partea de comunicare a terorismului și de informare a publicului despre actele de violență și de propagandă, a crescut enorm.

Rebelii s-au descris ca fiind teroriști, nu gherile, urmărind descendența lor înapoi la Revoluția franceză, și, uneori, la Ordinul Asasinilor din Islamul medieval. Ei au căutat ținte politice cu potențialitatea de a zgudu populația. Judecând după un context atât de des întâlnit, a fost atât o artă, cât și o știință.

Tratatul de pace de la Versailles, concluzionând primul război mondial, a stârnit speranța pentru al doilea val sau „Valul Anti-Colonial”. Imperiile statelor învinse (care au fost în mare parte în Europa) s-au destrămat, prin aplicarea principiului de autodeterminare. Acolo unde independența nu a fost imediat fezabilă, teritoriile au fost înțelese ca fiind „mandate” destinate independenței. Dar învingătorii nu au putut articula principiul fără a ridica, de asemenea, întrebări cu privire la legitimitatea propriilor lor imperii.

Tacticile celui de-al doilea val au diferit, în unele privințe, de cele ale primului. Jafurile bancare au fost mai puțin frecvente, în mare parte, deoarece sursele din diaspora au contribuit, de această dată, cu mai mulți bani. Cea mai vizibilă a fost lecția învățată că, asasinarea predominant a figurilor politice, de multe ori a fost contraproductivă, și, astfel, puține atacuri asupra figurilor politice au avut loc. O singură organizație a continuat vechea practică, Lehi (un grup revizionist britanic etichetat „Stern Gang”), și s-a dovedit a fi mult mai puțin eficace decât concurenții în lupta pentru independență. Noua strategie a fost, în primul rând, pentru a elimina sistematic prin asasinări poliția, ochii și urechile unui guvern.

În cel de-al treilea val, radicalismul era adesea combinat cu naționalismul, la fel ca în Basque Nation and Liberty (ETA), Armata Secretă armeană pentru Eliberarea Armeniei (ASALA), Frontul de Eliberare Națională Corsican (FNLC) și IRA. Modelul ne amintește de primul val, în care, uneori, anarhiștii se asociau cu aspirațiile naționaliste, în special în grupările indiene, armenie și macedoneniene. Cu toate că eforturile timpurii au eșuat, legătura a fost reînnoită pentru motivul evident că auto-determinarea face apel întotdeauna la un public mai mare decât aspirațiile radicale. Cu toate acestea, majoritatea grupărilor au eșuat rapid. Supraviețuitorii nu au făcut progrese mari, deoarece țările în cauză (Turcia, Spania și Franța) nu s-au înțeles pentru a fi puterile coloniale și nici nu au afișat ambivalența necesară pentru ca separatiștii să reușească.

Termenul „terorism internațional” (utilizat în mod obișnuit în timpul „Valului Anarhist”), a fost reînviat pentru a descrie activitățile „Noului Val de stânga”. Etosul revoluționar a creat legături semnificative între diferite grupări naționale. Răpiri a avut loc în cel puțin șaptezeci și trei de țări, și au fost deosebit de importante în Italia, Spania și America Latină. În cei paisprezece ani de după 1968, au existat numeroase incidente internaționale, 409 răpiri și 951 luări de ostatici [5]. Inițial, s-au luat ostatici pentru a obține efectul de levier politic, dar era evident că, în curând, ostaticii (în special directori de companie) ar putea oferi mulți bani. Companiile își asigurau directorii, iar consecința neintenționată a fost că a produs răpiri mai profitabile și mai ușor de săvârșit. Observatorii estimează că aproximativ 350 milioane \$ au fost acumulate prin această practică în acea perioadă.

„Valul religios” a început în același deceniu ca și al treilea. În cele trei valuri anterioare, identitatea religioasă a fost întotdeauna importantă. Identitățile etnice și religioase adesea se suprapun, așa cum luptele din Armenia, Macedonia și Irlanda ilustrează. Dar, obiectivul anterior, de a crea state suverane seculare, în principiu, nu este diferit de cele prezente în lumea internațională. Religia are o semnificație mult diferită în al patrulea val, furnizând justificări și organizarea principiilor pentru Lumea Nouă care urmează să fie stabilită.

Islamul este cea mai importantă religie în acest val, dar trebuie să ne amintim că și alte comunități religioase au produs terori. Astfel, Sikh a căutat un stat religios în Punjab, teroriștii evrei au încercat să

arunce în aer cel mai mare altar sacru al Islamului în Ierusalim, și a dus o campanie de asasinare a primarilor palestinieni, un decantor religios a ucis 29 de credincioși în mormântul lui Avraam (Hebron, 1994) și un fundamentalist a asasinat prim-ministrul israelian Rabin (1995). Anul 1995 a fost, de asemenea, anul în care Aum Shinrikyo, un grup care a combinat religiile budistă, creștină, și teme religioase hinduse, a lansat un gaz paralizant în metrourile din Tokyo, omorând 12 persoane și rănind alte 3000.

Asasinările și luarea de ostateci, trăsături comune ale celui de-al treilea val, au persistat, dar „atentatul sinucigaș cu bombă” a fost inovația tactică cea mai izbitoare și mortală, ea a reafirmat tema martiriului primului val, neglijat de cei doi succesori săi.

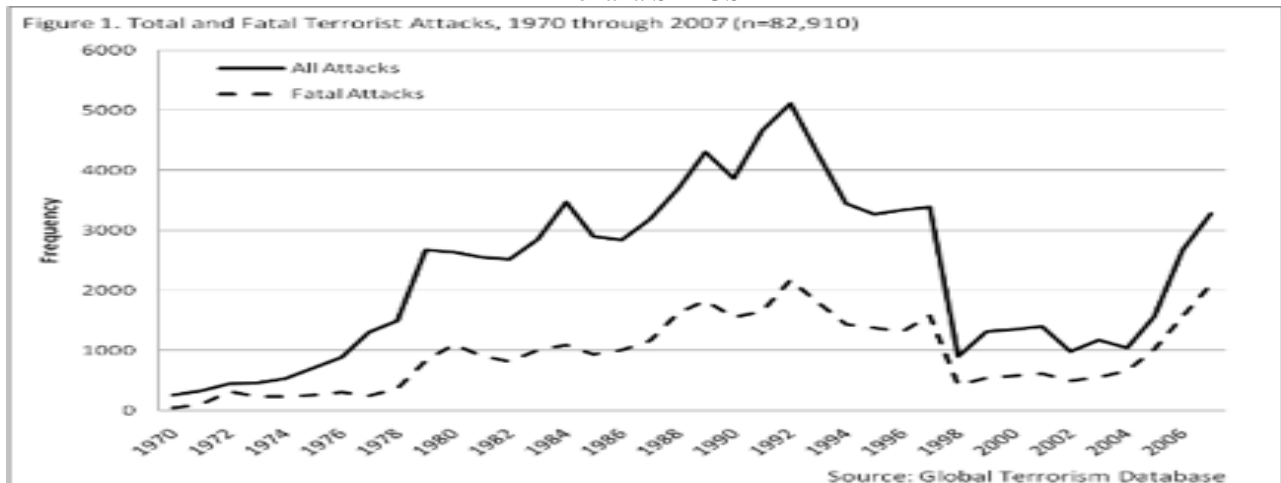
Grupările din cel de-al patrulea val, mult mai mult decât omologiile lor din al treilea val, au făcut atacuri masive împotriva organizațiilor militare și guvernamentale. Americanii, în special, au devenit ținte frecvente. O ambuscadă în Somalia, a forțat trupele americane, care au evacuat Libanul, să abandoneze o altă misiune. Atacurile sinucigașe cu bombă asupra posturilor militare din Yemen, Arabia Saudită și un distrugător american, au rămas fără răspuns. În mod similar, ambasaderele din Kenya și Tanzania au fost bătute, cauzând pierderi mari în populațiile locale. În 1993, primul atac de succes săvârșit de către teroriști străini pe teritoriul american a avut loc, primul bombardament asupra World Trade Center. Acesta a fost urmat de eforturi nereușite de a coordona noi atacuri în America, în ajunul noului mileniu. În cele din urmă, atacurile masive din 11 septembrie au avut loc, iar „războiul” împotriva terorii a fost lansat.

Al patrulea val a produs o organizație cu un scop și model de recrutare unic în istoria terorismului, și anume, Al Qaeda, condusă și finanțată de Osama Bin Laden. Aceasta urmărește să creeze un singur stat, pentru toți musulmanii, un stat ce a existat odată, și unul care ar fi guvernat de Sharia, legea islamică. Aspirația rezonază în populațiile sunnite în Orientul Mijlociu, Africa și Asia. În trecut, fiecare organizație teroristă a recrutat dintr-o singură bază națională. Al-Qaeda căuta membri din toate părțile lumii, inclusiv cei care au plecat să trăiască în Occident, deși arabii, mai ales din Egipt și Arabia Saudită, furnizau cei mai mulți recruți. Unitatea sa era consolidată prin experiența comună în Afganistan, unde, practic, toți recruții erau antrenați [6]. Primul pas în atingerea obiectivului său era de a consolida grupurile islamice rebele din diferite state ale lumii, iar americanii au sprijinit statele naționale existente. Eliminarea influenței americane în aceste state este o condiție prealabilă de reunificare. Forțând americanii să-și retragă trupele din cele mai sfinte altare ale Islamului este primul pas, iar al doilea este de a instala o furie generală asupra influenței americane în trupele palestiniene și irakiene. Din moment ce Al-Qaeda nu și-a atins nici unul dintre obiectivele sale, iar atacurile produse, practic, au rămas fără răspuns, atacurile din 11 septembrie ar putea fi înțelese ca o încercare disperată de a revitaliza, prin declanșarea reacțiilor americane [7].

2. Modele ale atacurilor teroriste

GTD arată că modelele de atacuri teroriste și atacuri fatale, începând cu anul 1970, sunt mai complexe decât este recunoscut în mod obișnuit. În conformitate cu figura 1, atacurile teroriste au atins apogeul lor în secolul XX, în 1992 (cu peste 5.100 de atacuri în întreaga lume), dar a scăzut substanțial în anii premergători atacurilor din 9/11. De fapt, atacurile totale în anul 2000 (1351), au fost la aproximativ același nivel ca și atacurile totale din 1977 (1307). Privind mai pe larg la tendințele generale, figura 1 arată că atacurile teroriste din întreaga lume, prin mijlocul anilor 1970, au fost relativ rare, cu mai puțin de 1.000 de incidente în fiecare an.

Dar, în anii 1976-1979, frecvența evenimentelor aproape s-a triplat. Numărul de atacuri teroriste au continuat să crească până în 1992, cu frecvențe mai mici în 1984, la aproape 3.500 de incidente, și 1989, cu peste 4.300 de evenimente. După primul vârf major, în 1992, numărul de atacuri teroriste a scăzut până la sfârșitul secolului al XX-lea, înainte de a crește abrupt la un nivel record de aproape 3.300 în 2007 - patru ani de la începutul războiului din Irak. Cu toate acestea, atacurile totale în 2007 au fost cu 36% mai mici decât atacurile totale din 1992 [8].

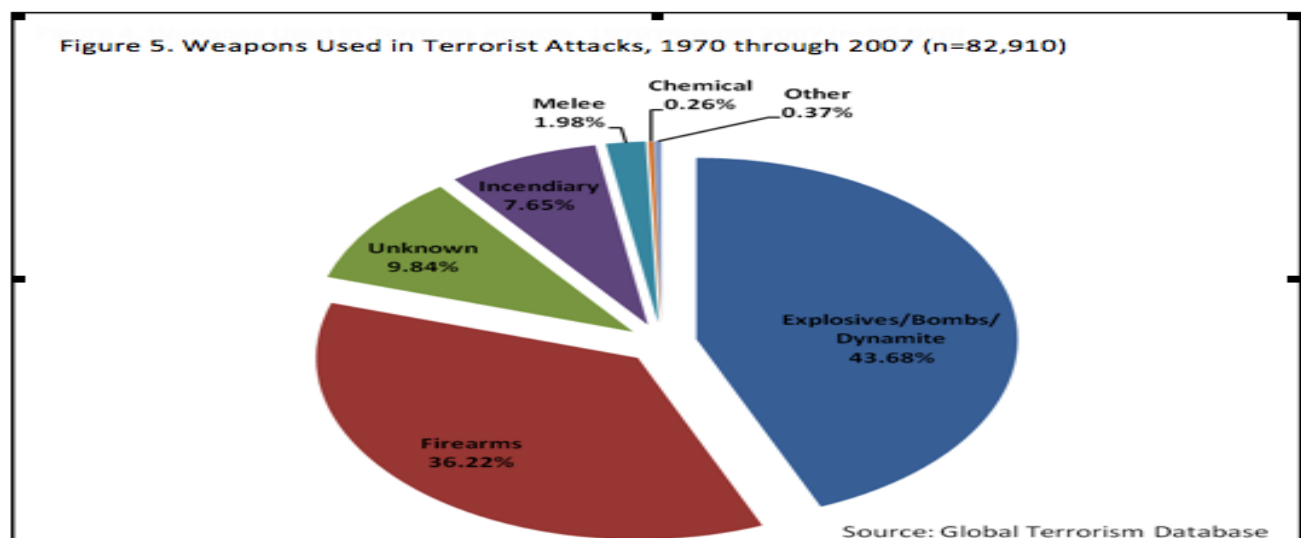


Atacurile mortale, de asemenea, au scăzut în anii care au precedat atacurile din 9/11. De fapt, atacurile mortale în 2000 (580), au fost considerabil mai mici decât au fost mai mult de două decenii în urmă, în 1979 (832). În general, numărul de atacuri mortale au urmat în mod clar modelul atacurilor totale ($r = 0.93$), dar la o magnitudine semnificativ mai mică (în medie 947 atacuri fatale pe an, comparativ cu 2294 atacuri total pe an în întreaga lume). Atacurile fatale au crescut la peste 1000 pe an, pentru prima dată în 1980. La fel ca atacurile totale, atacurile fatale au scăzut oarecum după 1992, sfârșite în 1998, cu 426 de atacuri și, apoi, crescând din nou la nivel mondial la mai mult de 2.100 de atacuri mortale în 2007.

Pe scurt, în cei patru ani înainte de 9/11 atacurile teroriste la nivel mondial și atacurile fatale au fost la cel mai scăzut nivel din ultimii 20 de ani. Cu toate acestea, atacurile, atât totale cât și fatale, au crescut în mod considerabil de atunci, astfel încât, în 2007, atacurile totale s-au întors la nivelul la care au fost în mijlocul anilor 1990 și atacurile fatale se apropie de nivelul la care au fost în anul 1992 [9].

3. Arme utilizate în atacurile teroriste

Contrar opiniei asupra terorismului, pe care le obținem în mod obișnuit din mass-media, marea majoritate a atacurilor teroriste se bazează pe arme ușor accesibile. În conformitate cu figura de mai jos, cele mai comune arme din baza de date GTD au fost explozibili și arme de foc. Aceste două categorii reprezintă aproape 80% din toate atacurile. Pentru cea mai mare parte, explozibilii utilizați au fost disponibili imediat, în special dinamită, grenade, mortare și dispozitive improvizate plasate în interiorul vehiculelor („mașini capcană”). În mod similar, cele mai comune arme de foc au fost, de asemenea, disponibile pe scară largă, în special arme automate, puști și pistoale. După explozibili și arme de foc, incendiile (incendiu sau bombe incendiare) reprezintă aproximativ 8% din incidente. Atacurile corp la corp, care includ atacuri cu arme, cum ar fi obiecte contondente, cuțite și frânghii, reprezintă mai puțin de 2% din toate atacurile.



Armele incluse în categoria „altele” au fost diverse, inclusiv elemente, cum ar fi echipamente de sabotaj, vehicule (nu vehicule explozive), biologice, radiologice și arme false. Printre tipurile de arme mai sofisticate, au fost 523 de atacuri cu ajutorul unor dispozitive de detonat la distanță, 213 atacuri cu ajutorul agenților chimici, 26 de atacuri care implică agenți biologici, și 15 atacuri care implică materiale radiologice.

De reținut că agenții chimici au fost responsabili pentru aproximativ 0,25% din totalul incidentelor iar a agenții biologici și radiologici au fost prezenți, fiecare, în mai puțin 0,2-0,3% din toate atacurile. Dispozitivele explozive detonate de la îndepărtare erau, de obicei, lăsate pe marginea drumului sau atașate la vehicule. Agenții chimici variază de la scrisori conținând otravă de șobolani, la aprovizionarea cu apă otrăvită. Zece din cele 26 de cazuri de arme biologice au fost atacurile cu antrax din SUA din 2001, în care au murit șapte persoane. De asemenea, 10 din cele 15 cazuri care implică materiale radiologice au fost legate de atacuri în care un individ a trimis plicuri, conținând monazit, oficialilor guvernului japonez, provocându-le leziuni [10].

Terorismul este instrumentul celor slabi politic. Este folosit tocmai pentru că grupurile implicate nu au o mulțime de arme sofisticate. Dacă ar avea, le-ar folosi, probabil, în mai multe moduri militare convenționale. În atacurile teroriste tipice se folosesc arme disponibile cu ușurință. Spre deosebire de rapoartele de profil înalt din media, armele sofisticate, inclusiv materiale chimice, biologice sau radiologice, sunt rare excepții [11].

Concluzii

Strategia teroristă, este de a ucide unul sau câțiva, și de a speria milioane de oameni. Vor ca noi să reacționăm exagerat, și, din păcate, acest lucru se întâmplă destul de des. Poate ar trebui să încercăm să nu ne temem, să nu exagerăm.

În trecut, influența terorismului asupra populației era mai mică având în vedere faptul că presa scrisă și media nu erau atât de răspândite, în schimb, în prezent, impactul asupra populației este unul foarte mare, un singur act de terorism, oricât de mic, putând produce chiar și o singură victimă, poate fi văzut de miliarde de oameni prin intermediul internetului, al mediei sau presei scrise, astfel, teroarea poate fi răspândită rapid utilizând puține mijloace.

De asemenea, consider ca absolut necesară o definiție general acceptată a terorismului, pentru a-l putea identifica mai ușor, și pentru a evita abuzurile săvârșite asupra protestatarilor și radicalilor, ce nu au nici o intenție de a folosi violența.

Referințe

- [1] Schmid, Alex. „Terrorism: The Definitional Problem”, *Case Western Reserve Journal of International Law*, vol. 4 (2004);
- [2] David Rapopor, „Cele patru valuri sau teroarea rebelilor și 11 Septembrie”, *Antropoethics*, vol. 8, no. 1, 2002;
- [3] David Rapopor, „Frica și teroare; Teroarea în trei tradiții religioase”, *American Political Science Review* (78:3) 1984, p. 658-677;
- [4] Henry Dawson, „Fii Libertății” (New York: Private Publication, 1959);
- [5] James Adams, „Finanțarea terorii” (New York: Simon and Schuster, 1986) p. 192;
- [6] Audrey Cronin, „Sfârșitul Terorii: Lecții pentru înfrângerea Al-Qaeda” Abingdon, Oxon: Routledge for the International Institute for Strategic Studies, (2008);
- [7] Michele L. Mavesti, „Explicarea deciziei Statelor Unite - Decizie de a riposta teroriștilor”, *Terrorism and Political Violence*, 13:2 (Summer, 2001) pp. 85-106;
- [8] Gary LaFree, „The Global Terrorism Database: Accomplishments and Challenges”, *Perspectives on Terrorism*, vol. 4, no. 1 (2010);
- [9] Global Terrorism Database: <http://www.start.umd.edu/gtd>;
- [10] John Braithwaite, „Pre-empting Terrorism”, *Current Issues in Criminal Justice* 17:96-114 (2005);
- [11] Gary LaFree, „Using Open Source Data to Counter Common Myths about Terrorism”, In *Criminologists on Terrorism and Homeland Security*, (2009).